

Azkoitian, 1996ko abenduaren 20an

J. Haritschelhar, euskaltzainburua
E. Knörr, euskaltzainburuordea
P. Goenaga, idazkaria
J.A. Arana, diruzaina
P. Altuna
M. Azkarate
P. Charritton
J.L. Davant
X. Kintana
F. Krutwig
E. Larre
J.M. Lekuona
B. Oihartzabal
F. Ondarra
J. San Martin
I. Sarasola
J.M. Satrustegi
L. Villasante
eta
J. L. Lizundia,
idazkariorde-kudeatzailea
J.J. Zearreta,
ekonomi eragilea
eta
M. Gorrotxategi, Onomastika
batzorde idazkaria (1.1. gaiari)

Azkoitian, Udaletxeko batzar aretoan, 1996ko abenduaren 20an, goizeko 10ak eta 25 direla, eman zaito hasiera Euskaltzaindiaren hileroko bilkurari. Ondoko zutabearen aipatzen diren kideak etorri dira. Ezin etorria adierazi dute Tx. Peillen eta P. Salaburu euskaltzainek.

Aurreko agiriak onartzea

Azaroko bilkura ohikoaren agiririari ohar bat egin zaito: *eraill* hitza dela eta, aditz hori bere horretan onartu zela adierazi da, zer litzatekeen hobe eta horrelakorik gehitu gabe. Agirian hala agertuko da, hortaz.

Kargu berritzeko bilkura bereziaren agirian ere ohartxo bat egin da. J. M. Lekuonari buruorde gisa zazpi urte egozten zaizkio agirian. Zazpi urte ez ezik zortzi ere bete dituela eginbehar horrena, eta agirian hala adieraztea erabaki da.

Euskaltzainburuaren hasiera hitzak

a. A. Irigoienen heriotza ezustekoa aipatu du lehendabizi eta honek sortu duen samina eta dolua. Hileta elizkizunetan Euskaltzaindiak ere parte hartu nahi izan zuela esan du eta, hala, hamabost euskaltzain oso, hogeita hamaika urgazle eta bi ohorezko izan zirela Lekeitioko hiletetan.

Hurrengo bilerarako X. Kintanaren eta F. Krutwig-en artean prestatuko dute Irigoien zenaren nekrologia.

Heriotza honek Euskaltzaindian hutsune bat sortu du. Arautegiaren 33. artikulua arabera, hutsune hori hornitzeko proposamenak datozen bi batzarretan (urtarrilekoan eta

otsailekoan) aurkeztu ahal izango dituzte euskaltzainek. Hautatzea, berriz, martxoko bazarrean egingo da.

Hautaketa hau dela eta, M. Azkaratek esan du hautagaiak aurkezten hasi baino lehen on litzatekeela euskaltzainon artean zerbait hitzegitea. I. Sarasolak galdegin du ea hautagaiak bizkaitarra izan behar duen. Onartutako arautegi berriaren arabera, edozein euskalkitakoa izan daitekeela erantzun zaio, dagoeneko hiru bizkaitar bai baitira Euskaltzaindian. P. Altunak dioenez, hori horrela bada, are beharrezkoago egiten da M. Azkaratek egindako eskaria onartzea. Eta hala egin da. Datorren hileko bileran egin daiteke elkarrizketa hori, euskaltzainek jadanik hautagaiak aurkezteko duten eskubidea gorabehera.

Ondoren, J. San Martinek hartu du hitza eta “bizkaitarra” esaten denean, hori hizkuntz alderditik interpretatu behar dela argitu nahi izan du. Honen haritik, berari dagoen aspaldiko kontu bat atera du: bera ez zen Akesoloren ordezkari izan hautatua, J. A. Aranaren sarrera-hitzaldian baieztatzen denaren kontra. Kontu horrek hainbat kalte eta eragozpen sortzen omen dizkio eta Euskaltzaindiari oker hori zuzentzeko eskatu dio. Aranak onartu du okerra. J. San Martinek, euskaltzain oso izendatua izan zenean, ez zuen Akesolo jaunak libre utzitako aulkia bete, honen hutsunea geroago gertatu baitzen. Hain zuzen, euskaltzainen kopurua hemezortzitik hogeita laura igo zenean, aulki berria estreinatua zuela San Martin jaunak. Honenbestez, San Martin jaunak dio aski litzatekeela agiri batean behar bezala jasotzea eskatu duen zuzenketa. Horrenbestez, agiri honetan jasoa gelditi bedi Akesolo jaunak utzitako aulkia J. M. Barandiaranek bete zuela eta J. San Martinek aulki berria hartu zuela.

b. Ondoren, Euskaltzainburuak eskerrak eman dizkie euskaltzainei azken hauteskundeetan zuzendari talde berriari eman zaion konfidantzagatik. Euskaltzaindia, eskuartearen dituen lan eta asmoetarako behar dituen baliabideak ziurtatzen saiatuko dela esan du. Hori dela eta, Fundazio bat sortu nahi litzateke. Sanchez Asiain BBV Fundazioko buruarekin izandako elkarrizketa aipatu du. Nolanahi ere, datozen bi urteotan helburu hori betetzea lortzen bada, gauzak ez direla gaizki izango esan du.

c. Espainiako Senatuan ere onartze bidean da ehun mila diru laguntza. Gonzalez de Txabari eta Madrilaren diharduten beste zenbait pertsonari esker gauzatuko da. Euskaltzaindiak denei bere esker ona adierazi nahi die.

Dirulaguntzen kontu honek hizpidea emanda, I. Sarasolak esan du erakunde baikoitzak, ematen duenaren arabera izango lukeela kontuak eskatzeko eskubidea era. Bestela egiteak denbora galtzea dakarrela. Kontu hau garbi utzi beharko litzateke. Adibidez, Madrilera dirulaguntza proiektu jakin batzuetarako izan liteke, euskal erakundeei hauen kontu eman beharrik izango ez litzatekeelarik. Nolanahi ere, gai hau sakonago eta lasaia aztertu beharko litzatekeela esan da.

Hizkuntz arauak

1.1.1. Santutegiko izen ohikoenak finkatzeko irizpideak aurkeztea

X. Kintanak egin du irizpideen azalpena. Argitu nahi da zer den ponte izena, zer santu izena eta abar. Nolanahi ere, zerrenda osatzeko dago.

M. Azkaratek Euskara Batuko Batzordearen iritzia azaldu du: elizaren tradizioari eman behar zaio pisua, erdaren eragina gorabehera. Herrietako jaien izenak ere kontuan hartu beharra aipatu da, nahiz eta herri batetik bestera alde handia egon daitekeen. Puntu honetan bi maila berezi beharko lirateke: maila ofiziala eta herri maila, herri bakoitzean erabiltzen dena alegia. Hala ere, J. M. Satrustegiren arabera, herrietako erabilera guztiak ezin dira besterik gabe onartu. Adibidez, Iturmendin “Karmesak” esaten dute. “Santakitz” bezalakoak ere ba omen dira. Mailak daude, hortaz, eta erabilera guztiak ez dira baliagarri. Beste iturri batzuk ere aipatu ditu Lizundiak: kantak, atsotitzak eta abar. Tx. Peillenek hauetariko zenbait bilduak omen ditu.

Oharraur aurkezteko epea, urtarrilaren 20a da. “+” ikurra ezarri zaienak eztabaida sortzen dute eta eskatzen diren oharraur hauei buruzkoak izango dira batez ere. Dena den, oharraur irizpideen gainean zein zerrendako izenen gainean egin daitezke, eta bereziki “+” ikurra dutenen gainean.

1.1.2. Mundu zabaleko uharteen zerrenda aurkeztea

Zerrenda hau ere hurrengo bileran aztertzeko da. Baina hemen ere irizpideak argitu behar dira. Irizpide hauek hurrengo bileran aurkeztuko dira oraindik erabat landu gabe baitaude.

1.2.1. Hiztegi batuko *erretreta-esplotazio* bitarteko zerrenda onartzea

Hiru euskaltzainen oharraur jaso dira (X. Kintanarenak, E. Knörrenak eta Tx. Peillenenak).

E. Knörren oharraur aztertu dira eta honako aldaketak egingo zaizkio zerrendari: *errezatu* hitzari, Heg. marka gehituko zaio. *Errezo* hitzari ere, koherentziaz, “Heg.” ikurra gehituko zaio. *Errezelo/errezelu* eztabaidaz batzordea *-u*-dun forma onartzeko prest agertu da, baina bozkatu ondoren (*errezelo*-k 10 boto, *errezelu*-k 6, gehi bi boto zuri), *errezelo* forma onartzen da. *Errient* hitza sartzea eskatu du Knörrek, baina aldaketa hau ez da onartu. Onartu da *errejent* hitza sartzea, baina bigarren bueltan. *Errukari*, *errukiren* ondoan *urriki* ‘damu’ ere badela onartu da. Hitz hau dagokion lekuan eta garaian agertuko da. Oraingoz, hortaz, *erruki*-ren sarrera bere horretan utziko da. *Erten* sarrera ere onartu da “e. *irten*” gehiturik. *Erti* sarrera ere eztabaidan jartzen du Knörrek, Kintanak bezala. Eztabaidan J. San Martinek ere hartzen du parte. Azkenean, bozkatu egin da eta batzordearen proposamena bere hartan onartu da (10 boto, alde eta 7, kontra). *Esamina* sartzeko eskaera dela eta, eztabaidagarritzat eman da, baina hiztegian *etsamina* forma proposatuko denez, hitz honetara iristerakoan egingo da eztabaida hori. *Eskailarapeko* sarrera hurrengo bueltarako utzi da. *Eskukaldi* hitza sartzea onartu da, honako bi adiera hauekin: *kolpe*, 2. *laguntza*. *Espantagarri* hitza sartzea ere ontzat eman da baina ez “h. *harrigarri*” oharra.

Espiritu / *izpiritu* eztabaida Knörrek ez ezik Kintanak ere jasotzen du. Bataren eta bestearen aldeko arrazoiak pisatu ondoren, azkenean batzordearen proposamena onartu da. Horren arabera, *izpiritu* sarrerera iristerakoan, hitz honek “h. *espiritu*” oharra era-

mango du alboan. Proposamen honek 14 boto izan ditu alde eta 3 kontra. Beste boto bat zuria izan da.

X. Kintanak egindako proposamenetarik, gorago aipatuez hartutako erabakiez gainera, *esparrago* hitzari buruzkoa onartu da. Honela geldituko da sarrera: “esparrago h. zainzuri, frantses-porru nahiz frantses porru.” *Espezia* hitza, berriz, hurrengo bueltan sartuko litzateke.

Tx. Peillenen proposamenetatik *espal* hitza sartzea onartu da ‘azao’ esan nahi duela adieraziz. Gainerako proposamenetatik, honako hitz hauek hurrengo bueltarako utzi dira: *esgrima*, *eskoadrilla*, *eskuburdinak*, *esmalte* eta *esmeralda*.

1.2.2. Hiztegi batua: *esponja-expres*

Hurrengo bileran eztabaidatzeko, *esponja-expres* hitz zerrenda banatu da. Oharrak egiteko epea, ohi bezala, urtarrilaren 20a artekoa da.

2. IV. Herri Literatura Jardunaldien ondorioak

J. M. Lekuonak irakurri du *IV Herri Literatura Jardunaldiak. Ondorioak* izeneko txostena. Euskaltzainburuak jardunaldi hauen garrantzia eta adituena partehartzea azpimarratu ditu. E. Knörrek, berriz, Jardunaldi hauek eta Tolosako Jagonekoek behar baino jende gutxiago erakarri dutelakoan, hausnarketa egin beharra aipatu du. Lekuonak eskatzen den hausnarketa hau batzordean egingo dela adierazi du eta ateratzen diren ondorioak Euskaltzaindiari aurkeztuko zaizkiola.

3. Sailburuak eta ordezkariak izendatzea

Euskaltzainburuak zuzendaritzaren proposamena aurkeztu du, hots: B. Oihartzabal, *Iker* sailburu; M. Azkarate, *Jagon* sailburu.

Ordezkaritzetarako, honako hau izan da proposamena: P. Charritton, Baionarako; J. M. Lekuona, Donostiarako eta P. Goenaga, Gasteizerako. Iruñerako, J. M. Satrustegiri galdegin zaio ea onartuko duen ordezkari hori. Honek ordezkari erabat hustua dagoela esan du, lehengo hainbat eginkizun orain zuzendaritzatik zuzenean bideratzen baitira. Eginkizunak eta ardurak argitzen ez diren bitartean eta orain arte bezala jarraitzekotan, beste norbait bilatzeko eskatu du. Gauzak horrela, hurrengo bileran egingo da Iruñeko ordezkarietarako proposamena.

HABE-ren patronatorako, M. Azkarateren izena proposatu da. Eusko Jaurlaritzaren Euskal Komunitateekiko Kanpo Harremanetako Kontseilurako Euskaltzaindiaren ordezkari gisa, E. Knörr. Herri Aginteekeko Hitzarmenaren Jarraipen Batzorderako, J. Haritschelhar euskaltzainburua eta P. Goenaga idazkaria. Hauek boto eta guzti. Beste lau kideak honako hauek izatea proposatzen da: E. Knörr eta J. A. Arana, zuzendaritza taldekoak alde batetik eta, gehienetan ekonomi arazoez aritu beharra izaten denez, orain

arte Jagon eta Iker Sailburuek bete dituzten lekuak, J. L. Lizundiak eta J. J. Zearretak betetzea proposatu da.

Madrilgo Biblioteka Nazionalerako J. A. Aranaren izena proposatzen da.

Eta azkenik, Euskal Herriko Unibertsitatearen eta Euskaltzaindiaren arteko hitzarmenaren jarraipen batzorderako, P. Goenaga eta J. A. Arana.

Baiespena eman zaio euskaltzainburuak aurkeztutako proposamen honi.

4. Eskuartekoak

a. *Azkue saria*. Epaimahairako iazko izen berak proposatu ditu Euskaltzainburuak eta hala onartu da.

b. Alfonso Irigoienek heriotza dela eta, hainbat pertsonak eta erakundek beren dolumina adierazi diote Euskaltzaindiari.